

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk Gebied**
Cluster Natura 2000

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 23 november 2020
Betreft Beantwoording vragen over het bijtekenen van tienduizenden hectares
stikstof gevoelige natuur in rekenmodel Aerius

Ons kenmerk
DGNVLG-NP / 20286326

Uw kenmerk
2020Z21233

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik uw Kamer de antwoorden op de vragen van het lid Bisschop (SGP) over het bijtekenen van tienduizenden hectares stikstof gevoelige natuur in rekenmodel Aerius (ingezonden 11 november 2020, kenmerk 2020Z21233).

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2020Z21233

1

Heeft u kennisgenomen van het rapport van Stichting Agrifacts over het bijtekenen van stikstofgevoelige natuur in AERIUS?

Antwoord

Ja.

2

Deelt u de constatering dat in de afgelopen vijf jaar 80.000 hectare stikstofgevoelige natuur is bijgetekend in de habitatkaart van AERIUS?

Antwoord

In de versie van 2020 zit niet meer stikstofgevoelige natuur dan die in de versie van 2019, maar wel meer dan in de versie van 2016. De conclusies over meer stikstofgevoelige natuur in het rapport van Agrifacts gaan over het verschil tussen de AERIUS-versies van 2016 en 2017 (tussen 2017 en 2020 zijn de verschillen gering, zo blijkt ook uit het rapport).

Op 1 september 2017 is namelijk een nieuwe versie van AERIUS in gebruik genomen (versie-16L) waarin voor het eerst stikstofgevoelig leefgebied is verwerkt. Het oppervlak stikstofgevoelig leefgebied bedroeg toen 83.942 ha. Deze toevoeging is op transparante wijze gebeurd door op 1 september 2017 o.a. het volgende bericht te plaatsen op de AERIUS-website: "Toevoeging leefgebieden: AERIUS 2016L bevat een aanvulling voor leefgebiedenkaarten. Dit betekent dat er meer hexagonen zijn waarop binnen het PAS de impact van stikstofdepositie berekend en getoetst wordt." De resultaten zijn verwerkt in alle relevante PAS-gebiedsanalyses, waarin steeds afzonderlijk is ingegaan op de leefgebieden. Deze documenten zijn actief openbaar gemaakt en door belanghebbenden veelvuldig gebruikt. Ook bij de terinzagelegging van de partiële herziening van het Programma Aanpak Stikstof (zomer 2017) is expliciet gewezen op het feit dat naast habitattypen ook leefgebieden van soorten relevant waren geworden. Daar zijn ook inspraakreacties op gekomen, waarin door de insprekers werd gewezen op de gevolgen voor de vergunningverlening.

De betreffende leefgebieden van soorten waren overigens ook al eerder dan in 2017 stikstofgevoelig, maar de kartering daarvan liep achter op die van de habitattypen. Oorzaak daarvan was dat pas in 2012 een indeling in aanvullende stikstofgevoelige leefgebieden beschikbaar was, met bijbehorende kritische depositiewaarden (het bekende rapport van Van Dobben e.a.). Vervolgens moesten die typen nog in kaart worden gebracht en per gebied gekoppeld aan de verschillende soorten die ervan gebruik maken. Dat is met name in de jaren 2016-2017 gebeurd. Het resultaat is ten slotte in 2017 verwerkt in AERIUS.

3

Is de analyse juist dat terreinbeherende organisaties de facto vrije ruimte hebben om habitats als stikstofgevoelig leefgebied aan te merken en in te tekenen?

Antwoord

Terreinbeherende of andere natuurorganisaties zijn niet verantwoordelijk voor het opstellen, actualiseren en verbeteren van habitatkaarten - dat zijn de provincies,

Rijkswaterstaat (namens I&W, voor de grote wateren) en - voor één gebied - het ministerie van Defensie. Deze bevoegde gezagen maken gebruik van informatie van onafhankelijke ecologische bureaus, met name vegetatiekarteringen. De opdrachten voor de karteringen worden vaak verleend door de terreinbeherende organisaties en andere eigenaren van natuurterreinen, die subsidie krijgen voor beheer en monitoring (waar ook kartering onder valt). De vertaling en bewerking van die vegetatiekarteringen naar habitatkaarten vindt in het algemeen plaats in opdracht van de bevoegde gezagen zelf, die ook altijd verantwoordelijk zijn voor de controle op juistheid van de habitatkaarten. Daarnaast vindt nog een onafhankelijke, grondige validatie van habitattypenkaarten plaats door experts, in opdracht van de gezamenlijke bevoegde gezagen.

Een habitatkaart maakt alleen zichtbaar waar de habitattypen en (overige, stikstofgevoelige) leefgebieden, die op grond van het aanwijzingsbesluit zijn beschermd, zich concreet bevinden - en waar niet. Dat gebeurt op een objectieve, wetenschappelijk-technische manier. Het is dus geen juridische of beleidsmatige beslissing, maar een weergave van de feitelijke situatie. De openbaarmaking van habitatkaarten kent dan ook geen aanwijzingsprocedure. Overal waar een reeds aangewezen habitat voorkomt, is dat al beschermd via het aanwijzingsbesluit, met bijbehorende inspraak- en beroepsprocedure. Uiteraard kan eenieder het bevoegde gezag wijzen op mogelijke fouten op een habitatkaart. Daarnaast is het mogelijk om hierop te wijzen in een bezwaar- en beroepsprocedure waar van de kaart gebruik wordt gemaakt, zoals bij vergunningverlening in het kader van de Wet natuurbescherming.

4

Kunt u nader duiden hoe het kan dat leefgebieden van soorten de afgelopen jaren opeens als stikstofgevoelig aangemerkt worden, terwijl dat eerder niet het geval was?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 2.

5

Wie is bestuurlijk verantwoordelijk voor de habitatkaart die in AERIUS gebruikt wordt?

Antwoord

De habitatkaart die in AERIUS wordt gebruikt, is een compilatie van alle afzonderlijke gebiedskaarten. Per gebied is de voortouwnemer van de bevoegde gezagen verantwoordelijk voor aanlevering van het bronbestand (habitattypenkaart en leefgebiedenkaart) aan de provinciale uitvoeringsorganisatie BIJ12, die elk bronbestand verifieert op technische juistheid en de aangeleverde data verwerkt tot één landelijke dataset. De gezamenlijke bevoegde gezagen voor Natura 2000 zijn bestuurlijk verantwoordelijk voor de habitatkaart in AERIUS.

6

Hoe wordt toegezien op het intekenen van stikstofgevoelige leefgebieden en op welke wijze vindt daarbij ecologische en bestuurlijke toetsing plaats?

Antwoord

Zie de antwoorden op vraag 3 en 5.

7

Bent u bereid te zorgen voor een meer transparant besluitvormingsproces rond het intekenen van stikstofgevoelige leefgebieden, inclusief ecologische en bestuurlijke toetsing ervan?

Antwoord

Het opnemen van stikstofgevoelige leefgebieden wordt eerst ecologisch getoetst en vervolgens onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van Rijk en provincies doorgevoerd in AERIUS. Dat is en wordt op transparante wijze gedaan, zie het antwoord op vraag 2.

8

In hoeverre ziet de voorgestelde omgevingswaarde voor 2030 dat de depositie op minimaal 50% van het areaal stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde uit moet komen ook op het areaal stikstofgevoelige leefgebieden? Wat betekent dat voor de haalbaarheid van de omgevingswaarde?

Antwoord

De voorgestelde omgevingswaarde heeft ook betrekking op stikstofgevoelige leefgebieden. De haalbaarheid van de omgevingswaarde is daarop al getoetst, omdat die toetsing heeft plaatsgevonden met een AERIUS-versie waarin deze leefgebieden al waren opgenomen.

9

Kunt u de juridische status van leefgebieden van soorten ten opzichte van habitats van Natura 2000-habitattypen nader duiden?

Antwoord

De juridische status van leefgebieden is niet anders dan van habitattypen. Volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn moet in Natura 2000-gebieden verslechtering van de habitats (leefgebieden) van soorten worden voorkomen. Ook moeten passende maatregelen worden genomen die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de soorten. Vandaar dat ook in de instandhoudingsdoelstellingen in aanwijzingsbesluiten expliciet het leefgebied van de soorten wordt genoemd. Daarop moet dan ook worden getoetst bij toestemmingsverlening. In artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn staat namelijk dat "een passende beoordeling [moet worden] gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied".

10

Wordt bij de passende beoordeling en de toetsing van vergunningaanvragen wat betreft stikstofdepositie verschil gemaakt tussen depositie op habitats van stikstofgevoelige habitattypen (potentieel direct effect) en depositie op stikstofgevoelige leefgebieden van beschermde soorten (potentieel indirect effect)? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

11

Bent u bereid ervoor te zorgen dat terughoudend omgegaan wordt met het aanwijzen en intekenen van stikstofgevoelige leefgebieden van beschermde soorten en dat bij de passende beoordeling en toetsing minder zwaar getild wordt aan depositie op stikstofgevoelige leefgebieden van soorten?

Antwoord 10 en 11

Het is enerzijds zo dat stikstof voor diersoorten slechts een indirect effect heeft, namelijk via het leefgebied. Maar, omdat - conform de Vogel- en Habitatrichtlijn - ook het leefgebied zelf is beschermd, moet anderzijds ook getoetst worden op het leefgebied zelf. Daarbij wordt er uiteraard wel op gelet in hoeverre stikstof daadwerkelijk een relevante factor is bij het gebruik wat de betreffende soort van het leefgebied maakt. Zo kan het zijn dat stikstof voor een vogelsoort alleen een voedselprobleem veroorzaakt in de kuikenfase; als er echter in een gebied alleen een doelstelling is voor het doortrekken en niet voor het broeden, kan er in dat geval geen sprake zijn van een significant effect op de doelstelling.